

Lyhyesti

PROFESSORIMARKKINOILTA

Hankenin »rahoituksen ja sijoituksen» (finansiering och investering) apulaisprofessuuria ovat hakeneet *Eva Liljebloom* ja *Johan Knif*. Seuraavana hakuprosessissa siirrytään asian tuntijoiden kuulemiseen. Liljebloom nimitettiin jo lokakuun alussa Hankenin Vaasan-yksikön-rahoituksen (finansiering och investering) apulaisprofessoriksi. Tukholman kauppakorkea-

koulussa työskentelevä Liljebloom on kuitenkin virkavapaana heinäkuun loppuun 1992 asti. Siihen asti virkaa hoitaa Knif.

Vuoden 1992 alussa Turun kauppakorkeakoulu tulee julistamaan haettavaksi kansantaloustieteen professuurin. Viran edellinen haltija *Seppo Honkapohja* on nimitetty Helsingin yliopiston professoriksi 1. 1. 1992 lähtien.

TUNNUSTUSTA TALOUSTOIMITTAJILLE

Tiedonvälityksen ja tuskan yhteys on kirkastunut ekonomisteille. Tiedon määrän yhteys tuskaan oli tuttu jo aiemmasta. Ekonomistien keskuudessa onkin herännyt ajatus perustaa tunnustuspalkinto taloustoimittajille.

Talouden toimijoiden tavoitteet (edut) ovat taloustoimittajan ja ekonomistin maailmankuvassa ja samalla todellisuudessa merkittävin dynamiikan lähde ja tapahtumien selittäjä. Maailma on valitettavasti niin monimutkainen, että mukana olijojen on usein vaikea nähdä, mikä palvelee omia tavoitteita, mikä ei. Kaiken lisäksi taloudenpitäjien välillä on huomattavia eroja sekä hallussa olevan taloudellisen tiedon määrässä että sen analysointikyvyssä. Tällaisessa maailmassa on hyvät mahdollisuudet synnintekoon eli ekonomistin kielellä hyvinvointitappioihin. Joku kärsii ne, mutta se ei sinänsä ole mielenkiintoista.

Taloudellisen tiedon levittäminen on siis mitä arvokkainta työtä. Kun markkinoiden merkitys viime aikoina on kasvanut sopimus- ja säännöstelyjärjestelmien kustannuksella, olisi voinut kuvitella, että talouden tuntijoiden ja tietäjien eli ekonomistien ja taloustoimittajien markkina-arvo kasvaa. Näyttää kuitenkin sil-

tä, että peukalot näyttävät alaspäin. Olisiko siis syytä käydä tappelemaan trendiä vastaan?

Edellä oleva on yleiseen maailmanparannustavoitteeseen liittyvä perustelu taloustoimittajien työn arvostukselle.

Kutsumustamme eli hyvinvointitappioiden välttämistä tärkeämpi näkökohta on se, että talousjutut ovat ekonomistillekin nopein ja monesti ainoa tapa saada tietoja omien sisäpiiriin ulkopuolisista tapahtumista ja ajatuksista. Ne tarjoavat kenties myös käsityksen siitä, miten sisäpiiriin aivoitukset muualla ymmärretään. Ekonomistin näkökulmasta parhaissa jutuissa on kiinnitetty huomio niihin tapahtumiin, joihin pitää kiinnittää huomiota, toimijoiden vaikuttimet ja tapahtumien logiikka on nähty oikein eli samoin kuin itse sen analysoisimme. Kaikkein antoisimmat jutut sisältävät analyysia, jonka olisimme itse tehneet, jos olisimme hoksanneet.

Tunnustuspalkinto annettaisiin siis nimenomaan ekonomistien mielestä arvokkaasta työstä. Jos ajatuksemme johtaa tulokseen, tulisi muistaa, että toimittaja joutuu työssään tavoitteleman muutakin kuin ekonomistien ymmärrystä. Esimerkiksi maakuntalehdissä koros-

tuu paikallisesti merkittävien tietojen välitys ja sähköisissä välineissä aikarajoite sekä kuulija- ja katsojakunnan heterogeenisuus. Monet toimittajat ovat erikoistuneet, esimerkiksi joihinkin toimialoihin sekä yritysuiisiin ja -analyysihin. Ekonomistiporukalla on turha yrittää arvioida, miten toimittajalla pyyhkii ns. suuren yleisönsä kanssa, koska siihen paras tuntuma ja asiantuntemus on toimittajilla itselään.

Kun kerran alan henkilöitä olemme, lämmitävän palkinto lienee riihiukuiva raha, luontevimmin kerran vuodessa koko kuluneen vuoden työstä. Eräänlaista taloustoimittajien työn

arvioinnin pioneerityötä tekivät pari vuotta siten eräät taloustoimittajat ja ekonomistit Tampereen yliopiston hallinnoimina kirjoittaessaan monistetta *Talousjournalismin kritiikkiä*, tosin toisin tarkoituksin kuin mistä nyt on puhe. Niin raskaaseen työhön ei tässä yhteydessä liene voimia, vaan palkinnon perustelut täytyy laatia »kevyin siveltimenvedoin» niin kuin muuallakin. Palkintolautakunta voisi varmaan olla 3—4 henkilöä jostain jo olemassaolevasta ekonomistikunnan hallintoelimestä koottuna siten, että kaikkia ei voi luonnehtia Helsingin herroiksi.

PROFESSORIT INTOUTUIVAT KESKUSTELEMAAN

Perjantaina, 15. marraskuuta markka devalvoitiin 14 prosenttia. Samalla päättyi yksi vaihe pitkässä kriittisessä keskustelussa vakaan tai vahvan markan politiikasta.

Viime vuosina on sanottu monta kertaa, että kansantaloustieteen professorit ja muut akateemiset kansantaloustieteilijät eivät osallistu riittävästi talouspoliittiseen keskusteluun ja että debatti, jos sitä yleensä syntyy, on liiaksi eturyhmiä, yrityksiä ja talouspoliittisia organisaatioita edustavien ekonomistien eli korkmanien, korhosten, puntiloiden, relanderien, tuomaisten ja wahlroosien varassa.

Nyt tämä hokema on syytä unohtaa. Noin vuoden verran Suomen korkeakoulujen johtavat taloustieteilijät ovat ottaneet aktiivisesti kantaa ajankohtaisiin asioihin. Keskustelun tärkeä piirre on ollut, että sitä on harrastettu nimenomaan yleislehdistössä, joten auditoriona on ollut periaatteessa koko kansa. Sisältönä on ollut periaatteessa koko kansa. Sisältönä on ollut etupäässä ollut hallituksen ja varsinkin Suomen Pankin politiikan arvostelu. Seuraava kronologinen selostus ei vaadi itselleen mitään 100-prosenttisen katsauksen statusta. Varmaankin monet tärkeät puheenvuorot jäävät tässä vaille huomiota. Tässä on luokiteltu »ei-akateemisiin» eli organisaatioekonomisteihin myös ET-LAn, PTT:n ja TTT:n edustajat.

Toivottavasti keskustelu jäsennetään joskus kunnolla tiedotusopillisissa ja taloustieteellisissä tutkimuksissa.

Paunio avasi talouspolitiikan kritiikin

Suurten lehtien pikaselailun perusteella näyttää siltä, että tärkeä avaus akateemisten ekonomistien emansipaatiolle oli Helsingin yliopiston professorin *Jouko Paunion* puheenvuoro Ekonomiska Samfundetissa helmikuussa 1991. Paunio kommentoi pääjohtaja *Rolf Kullbergin* esitelmää ja sanoi, että vakaan valuuttakurssin politiikka oli epäonnistunut. Hän ehdotti ns. revalvaation purkamista ja valuuttaputken leventämistä.

Huhtikuussa turkulaisprofessori *Veikko Reinikainen* kirjoitti Kauppalehden Optiossa, että avoimen sektorin hintakilpailukyvyyn ongelmaa ei saa vähätellä.

Sen jälkeen seurasi parin kuukauden hiljaisuus. Kesäkuun alussa hallitus ja Suomen Pankki päättivät kytkeä markan ecu'hun. Tapahantumaa kommentoi tuoreeltaan Reinikainen, joka Turun Sanomissa arvioi, että pelkkä ecu-päätös ei riittäisi ratkaisemaan talouden ongelmia.

Seitsemäs heinäkuuta Paunio palasi taas areenalle. Hän kirjoitti Helsingin Sanomiin tekstin, jossa hän uudelleen arvosteli Suomen Pankin politiikkaa ja toisti vaatimuksensa markan kurssin tarkistamisesta. Suomen Pankin puolesta Pauniolle vastasi hänen oppilaansa, toimistopäällikkö *Antti Suvanto*.

Toinen elokuuta Suomen Kuvalehti julkaisi Jyväskylän yliopiston rehtorin *Antti Tanskasen* kirjoituksen, joka arvosteli tiukasti hallituksen ja keskuspankin linjaa. Tanskasen mielestä Suomessa noudatetaan nyt Mr Churchillin oppia ja estetään siten talouden elpyminen. Hän arvioi, että devalvaatio palauttaisi oikean suunnan.

Mukana myös muita kuin D-miehiä

Kansan Uutiset julkaisi 14. elokuuta HKKK:n vs. professorin *Pertti Haaparannan* haastattelun, jonka perusidea oli sanoa »ei» sekä ulkoiselle että nk. sisäiselle devalvaatiolle. Haaparannan mielestä Suomen kansantalouden ja varsinkin valtion velkaongelmaa oli liioiteltu.

Samantapaisia keynesiläiselle elvytykselle suopeita ajatuksia esitti elokuussa Kauppalehden haastattelussa myös Helsingin yliopiston professorin virkaa hoitava *Pentti Pikkarainen*.

30. syyskuuta Paunio uudisti vierailunsa HS:n »vieraskynä»-palstalla ja korosti silloin, että oli harkitsematonta luovuttaa rahapoliittinen itsenäisyys ecu-päätöksen kautta.

Lokakuun alussa professori *Bengt Holmström* esitti tulo- ja rahoituspolitiikan mukaan mitoitettuna devalvaatiota ja kritisoi kärkevästi Suomen Pankin deflaatiopolitiikkaa. »D-miesten» joukkoon liittyi lokakuun aikana vielä Suomen Akatemian tutkijaprofessori *Seppo Honkapohja*. Hänen vaatimuksiinsa kuului valuuttakurssimuutoksen lisäksi laaja talouspoliittinen kokonaispaketti.

Viimeisen puheenvuoron tässä keskustelussa käytti Kauppalehdessä Helsingin yliopiston professori *Erkki Koskela*, joka otsikoi tekstinsä »Miksi vahvan markan politiikka on kestävä?» Lehti oli saanut hänen tekstinsä jo ennen devalvaatiota, mutta se julkaistiin vasta valuuttaputken siirron jälkeen.

Saman keskustelun osana voidaan nähdä myös Koskelan aikaisemmat kriittiset kommentit (Tekniikka & Talous, KL) Suomen Pankin laskelmista, joiden mukaan devalvaatio johtaa huonompaan talouskehitykseen kuin »vakaan markan» politiikka.

Suurelle yleisölle akateemisten taloustieteilijöiden periaatteessa riippumaton panos on ollut varmasti valistava. Yleisö voisi silti kysyä, missä akateemiset taloustieteilijät piileskelivät muuta vuosi sitten, kun talouspolitiikassa tehtiin päätöksiä, joiden vaikutukset syventävät nykyamaa. Kovin vilkkaasti he eivät keskustelleet esimerkiksi rahoitusmarkkinoiden vaivauttamisesta.

TALOUSTIETEEN NOBELIN PALKINTO RONALD COASELLE

Ruotsin akatemia myönsi tämän vuoden Nobelin taloustieteen palkinnon *Ronald Coaselle*, 81, joka kuuluu taloudellisen organisaatioteorian »klassikoihin». Jo vuosia Nobel-ehdokkaisiin kuulunut Coase on syntynyt Englannissa, mutta vaikuttaa Yhdysvalloissa Chicagon yliopistossa.

Coasen tuotanto koostuu suhteellisen harvalukuisista artikkeleista. Tekstit ovat sitäkin kuuluisampia, kuten esimerkiksi yli 50 vuotta

sitten julkaistu »The Nature of the Firm», jossa hän pohti yrityksen olemusta ja sen taloudellista merkitystä.

Coasen lähtökohtana on yritysorganisaation hahmottaminen sopimusten verkostona. Hän pohtii myös yrityksen rajoja: miksi toiset transaktiot tehdään yritysten sisällä ja toiset niiden välillä eli markkinoilla. Coasen mukaan yrityksen rajat määräytyvät transaktiokustannuksista.

POHJOIS-SUOMEN TUTKIMUSLAITOS POHTII KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ

Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksen taloustieteilijät keskittyvät ennen muuta kestäväen kehityksen problematiikkaan. »Kestävä kehitys ja Suomen talous» kuuluu Suomen Akatemian projekteihin. Laitoksen taloustieteellistä toimintaa vetävä erikoistutkija *Ilmo Mäenpää* kertoo, että oululaistutkijat katsovat kohdettaan mm. energia- ja ympäristönäkökulmasta.

Mäenpää itse tutkii päästöjen verokohtelua ja sen vaikutuksia. *Hannu Tervon* aiheet liittyvät kestäväen kehityksen ja energiatalouden ongelmiin. *Jarmo Männistö* analysoi metsäteollisuuden sisäisiä rakennevaihtoehtoja. Hän tutkii myös metsätaloutta, esimerkiksi puun kysyntää, ja pyrkii kuvaamaan saastumisen feedback-vaikutusta metsätalouteen.

Tämän projektin ulkopuolella *Harri Rikonen* tutkii Neuvosto-Karjalan taloudellista yhteistyötä Itä-Suomen kanssa ja *Erkki Mäntymaa* tekee väitöskirjaa Oulujärven taloudellisesta arvottamisesta. Myös aikaisemmin laitos on tuottanut tutkimusta energia- ja ympäristökysymyksistä. Viime vuonna selvitettiin kauppa- ja teollisuusministeriön energiaosaston laskuun

energiansäästön taloudellista kannattavuutta. Tuloksia on raportoitu toimeksiantajan julkaisuissa.

Tänä vuonna on arvioitu hiilidioksidipäästöjen rajoittamisen kokonaistaloudellisia vaikutuksia. Tietoja julkaistiin ao. toimikunnan mietinnössä.

Oululaisten tutkimustoiminnan yhdistävä linkki on suurelta osin ollut pitkän tähtäyksen tasapainotiloja hakeva FMS-malli. Mallin nimi on lyhennetty ilmaisusta »Finnish Model System», mutta sen nimen voi ajatella yhtä hyvin tulevan trion *Forssell — Mäenpää — Svento* nimistä. *Osmo Forssell* toimii Oulun yliopiston taloustieteen laitoksen professorina. Kaikki tutkimuslaitoksen taloustieteilijät ovat tulleet »saman talon alakerrasta» eli he ovat *Forssellin* oppilaita. Laitosten välillä vallitsee jatkuvasti kiinteä vuorovaikutus.

Taloustiede ei ole ainoa Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksen lohko. Muita alueita ovat aluemaantiede ja insinööritieteet. Laitoksen johtajana toimii *Boris Segerstähle*. Laitoksella on filiaalit Kajaanissa ja Rovaniemellä.

TALOUDELLISTA VALTAA EI SUOMESSA JUURI TUTKITA

TTT:n Katsauksessa (4/1990) vuoden päivät sitten taloushistorioitsija *Antti Kuusterä* analysoi pankkien valtaa Suomessa. Hän arvioi, että taloudellinen valta siirtyi pankkien ja vakuutusyhtiöiden muodostamille finanssiryhmittymille vasta 1950—60-luvuilla. Keskeinen selitys tähän kehitykseen oli pankkimarkkinoiden korkosäännöstely, jota ylläpidettiin voimakkaan inflaation vallitessa. Siksi yrityksille oli edullisempaa turvautua vieraaseen pääomaan kun laskea liikkeeseen osakkeita.

Samassa artikkelissa Kuusterä muistuttaa, että taloudellista valtaa ei Suomessa ole liiemmin tutkittu paitsi 1960-luvun loppua ja seuraavan vuosikymmenen alkua. Silloin aloite tuli sosiologeilta, joiden työn tuloksena syntyi

mm. *Kettill Bruunin* ja *Antti Eskolan* toimittama »Taloudellinen valta Suomessa» (1969).

Sen jälkeen ei valtatutkimus juuri ole kukoistanut — paitsi jossain esitieteellisessä mielessä talousjournalismissa, jossa sen keskeisin edustaja on 1970-luvun lopulta lähtien ollut *Esko Seppänen*. Kuusterän mukaan miltei ainoa poikkeus taloudellisen vallan analyttisessä tutkimuksessa on ollut *Matti Pohjola*, joka on analysoinut osakeyhtiön osakkaiden vaikutusvallan teoreettista jakautumista suurimmissa yhtiöissä (»Vain yksin ne kaksi: Suurten teollisuusyhtiöiden hallitsevat omistajaliittoumat vuosina 1981, 1986 ja 1988», KAK 1989, 230—234).

Viime kesänä taloushistorioitsija *Markku*

Kuisma arvioi Helsingin Sanomissa, että tutkimuksen puute ylläpitää tabuja ja myyttejä taloudellisesta vallasta.

...mutta Ruotsissa se jatkuvasti kukoistaa

Ruotsissa taloudellista valtaa tutkitaan jatkuvasti ja systemaattisesti. Kaksi kertaa, 1968 ja 1988, on tehty laaja komiteamietintö, jossa on erityisesti tutkittu omistusta, valtaa ja sen keskittymistä Ruotsin talouselämässä. Jälkimmäinen mietintö oli nimeltään »Ägande och inflytande i svenskt näringsliv», SOU 38/188). Lisäksi taloudelliseen valtaan on paneuduttu 1990 ilmestyneessä, kirjassa »Demokrati och makt i Sverige.» jossa analysoidaan laajasti koko Ruotsin yhteiskuntaa. Kirja ilmestyi »maktutredningen»-projektin pääraporttina (SOU 44/1990).

Vuoden 1988 omistajaselvityksen päätulos oli, että verraten pieni joukko kontrolloi suurta osaa tuotannosta talouselämän yksityisellä puolella. *Wallenbergien* suku oli edelleen omaa luokkaansa omistajana. Monet muut vanhat omistajat sen sijaan olivat poistuneet näyttämöltä, ja uusia nimiä oli tullut tilalle. Volvo ja Skanska, molemmat yhtiöitä finanssisektorin ulkopuolelta, olivat nousseet merkittäviksi omistajiksi. Kummaltakin puuttuu määräävässä asemassa oleva pääomistaja.

Omistajaselvityksen painopiste oli omistuksen keskittyminen yksittäisissä suuryrityksissä. Mietinnön mukaan näytti siltä, että myös yleisemmällä tasolla omistuksen keskittyminen oli lisääntynyt. Kuitenkin siinä arvioitiin, että yhteiskunnan kokonaiskehitys tällä ulottuvuudella ei ole kuvattavissa millään erityisellä keskittymisen tunnusluvulla.

Maktutredningen: »uuden sukupolven» valta-analyysi

Omistajaselvityksen jälkeen Ruotsin valtakustelu kehittyi parissa vuodessa uudelle tasolle. *Ägarutredningen* paneutui nimensä mukaisesti omistuksen keskittymiseen ja tarkasteli vain hyvin alustavasti vallan keskittymistä yri-

tyksissä — puhumattakaan omistus- ja valtarakenteen muutoksesta yleisemmällä tasolla.

Maktutredningen taas tarttuu analyysiin juuri tästä näkökulmasta. Sen pyrkimys on luoda malleja ja menetelmiä, joilla valtarakennetta kuvattaisiin täsmällisesti.

Keskeinen tulos on, että rakennetta ei voi vangita yhteen käsitteeseen. Analyysin tuloksena täsmentyy neljä erilaista aspektia: konsentraatio, sentralisaatio, koordinaatio ja kompleksisuus. Valtarakenteen kehitys ei joka suhteessa kulje samaan suuntaan. Koko taloudessa pääsuunta ei välttämättä ole sama kuin yksittäisissä yrityksissä.

Tutkimustulokset osoittivat, että kokonaisuutena taloudellinen valta oli hyvin keskittyntä. Näyttää paradoksaaliselta, ainakin yllättävältä, että vaikka omistajarakenne yksittäisissä yrityksissä oli keskimäärin entistä keskittyneempi, niin kehitys taloudessa yleensä oli kulkenut kohti jonkin verran vähäisempää konsentraatiota. Tämä tulos pätee riippumatta siitä, onko puhe lopullisten omistajien vallasta vai vallan jakautumisesta kaikkien omistajakategorioiden kesken.

Maktutredningen toteaa, että paradoksi on vain näennäinen ja johtopäätökset sopivat täysin yhteen. Yksittäisten yritysten vallanjaon ja talouselämän valtakonsentraation välillä ei ole mitään yksiselitteistä yhteyttä. Jälkimmäinen seikka riippuu ennen muuta siitä, kuinka paljon on omistajia, joilla on samanaikaisesti suuri vaikutusvalta monissa yrityksissä. Tältä osin kehitys on »demokratisoitunut»: kaikkein mahdollisimpien omistajien asema on heikentynyt ja mukaan on tullut sellaisia pelaajia, joiden omistukset ovat ennen olleet melko pieniä.

Maktutredningen kiinnittää huomiota myös siihen, että kilpailu vallasta on kiristynyt. Ryhmät eivät enää kunnioita vakiintuneita etupiirirajoja. Vihamieliset ostotarjoukset ja avoimet valtataistelut ovat tulleet tavallisiksi.

Siten turvallisen valtaosition kynns on noussut. Yritysten puolustusrakenteita ovat osakesarjojen äänivaltaerot ja omistusrakenteen keskittäminen. Varotoimetkaan eivät aina riitä, joten vallanpitäjät eivät istu satulassa turvallisesti.

POJAT ON POIKIA

Taloustiede on Suomessa erittäin miesvaltainen ala ja sellaisena pysyisi, vaikka tämän päivän opiskelijakunta heijastaisi huomispäivän ekonomistikuntaa ja assistenttikunta tulevaisuuden professorikuntaa. Kansantaloustieteen opinnot pääaineenaan aloittavista naisista on koko maassa arviolta viidennes, mutta assistenttikunnasta koko maassa enää muutamia ja professorikunnassa nainen on jo kansallinen harvinaisuus.

Miksi naisten kato on niin suuri? Kannustetaanko naisia yhtä paljon akateemiselle uralle ja toimiiko vapaa kilpailu ja oikeudenmukaisuus assistenttivalinnoissa? Esiintyykö ekonomistimarkkinoilla yleisemminkin naisia syrji-

viä kilpailunrajoituksia? Reilun ja rehdin kilpailun asialla olevaa Kilpailuvirastoa siteeraten: »Tiedämme, että kilpailun avulla saadaan aikaan parempia tuloksia...» Miksi sitä ei sitten noudateta? Tasa-arvokysymykset ovat taas viime aikoina puhuttaneet ekonomisteja useiden nimitysten yhteydessä.

Taloustiede on yhteiskuntatiede ja yhteiskuntatieteissä on erityisen tärkeää, ettei tutkijakunta valikoidu väärin perusteiden sosiaalisen taustan, sukupuolen tms. yhteiskunnallisesti määräävän ominaisuuden mukaan yksipuoliseksi. On koko tieteenalan kehityksen kannalta suotavaa, että sukupuolijakauma alalla vähitellen tasapainottuu.

OVATKO EKONOMISTIT SIKOJA JO SYNTYESSÄÄN?

Jo kauan on ollut tunnettua, että kansantaloustieteilijät ovat erilaisia kuin muut. *G. Marwell* ja *R. Ames* havaitsivat (»Economists Free Ride, Does Anyone Else?«, *Journal of Public Economics*, vol. 15, 1981), että kansantaloustieteen jatko-opiskelijat ovat muita jatko-opiskelijoita valmiimpia elämään toisten siivellä. Nyt *J. Carter* ja *M. Irons* (»Are Economists Different, and If So, Why?«, *Journal of Economic Perspectives*, Spring 1991) ovat tutkineet usalia perustutkintoa suorittavia opiskelijoita. He selvittivät yksinkertaisella kokeella sitä, käyttäytyvätkö opiskelijat kansantaloustieteen teorian mukaisesti voittoa maksimoiden. He tutkivat myös, löytyykö tulevien ekonomistien ja muiden opiskelijoiden välillä eroja. Carter ja Irons selvittivät myös sitä, syntyykö eroja opiskelun myötä, eli oppivatko itsekkäät itsekkäiksi vasta opiskelun myötä.

Carterin ja Ironsin koe oli yksinkertainen. Opiskelijat asetettiin seuraavan neuvottelutilanteen eteen: kahden pelaajan on jaettava keskenään 10 taalaa. Toinen ehdottaa jakoa ja toinen sitten hyväksyy tai hylkää. Se kummassa osassa henkilö on, määrätään ennen peliä. Peli

pelataan vain kerran ja kaikki jaot on esitettävä 50 sentin kerrannaisina. Jos vastaaja hylkää ehdotuksen, kumpikaan pelaaja ei saa mitään, muuten ehdotettu jako toteutuu. Kukin koehenkilö joutui sekä ehdottajan että vastaajan asemaan.

Teorian mukaan ehdottajan tulisi ehdottaa jakoa, jossa hän itse saa 9.5 taalaa ja vastaaja 0.5 taalaa ja vastaajan tulisi hyväksyä ehdotus. Tulosten mukaan ekonomistit ehdottivat keskimäärin 6.15 taalaa ja muut 5.44 taalaa. Vastaajina ekonomistit keskimäärin olivat valmiit hyväksymään 1.7 taalaa ja muut 2.44 taalaa. Erot ovat selvät (myös tilastollisesti). Carterin ja Ironsin mukaan erot ovat selvät jo vastaopintonsa aloittaneiden keskuudessa. Mitään oppimista ei siis tapahdu. Kansantaloustieteen opiskelijoiksi valikoituvat siis jo aikaisin oman etunsa päälle ymmärtävät reippaat nuoret.

Carter ja Irons tutkivat myös sitä, osaavatko kansantaloustieteilijät arvioida muita paremmin yllä kuvattun »oikean» ratkaisun. Opiskelijoita pyydettiin arvioimaan myös nimenomaan se ratkaisu, joka perustuu maksimaaliseen oman edun tavoitteluun. Kansantaloustie-

teen opiskelijat pystyivät tähän selvästi muita paremmin. Mielenkiintoisinta oli kuitenkin, että vaikka yllä kuvattuja eroja sitten kontrolloitiin tällä kyvyllä »rationaaliseen laskentaan»,

erot kansantaloustieteen ja muiden opiskelijoiden välillä säilyivät.

Olemme siis erilaisia. Avaammeko samppanjapullot?

EKONOMISTIT MAAILMALLA

European Economic Associationin (EEA) kuudes vuosikokous pidettiin 30. 8.—2. 9. Cambridgessa, Englannissa. Kongressin aihevalikoima ulottui taloustieteellisen tutkimuksen laajan kirjon laidasta laitaan, sillä peräti 350 esitelmää oli mahdutettu kolmeen päivään. Korostuneesti tämänvuotisessa kokouksessa olivat esillä Euroopan yhdistymistä ja entisten sosialististen maiden taloudellisia ongelmia käsittelevät tutkimukset. *Assar Lindbeck*, *Joseph Stiglitz* ja *Elhanan Helpman* pitivät kukin erityisluennon makrotalousteorian alueelta.

Econometric Societyn Euroopan kokous (ESEM) pidettiin vakiintuneeseen tapaan heti EEA-kokouksen jälkeen, 2.—6. syyskuuta, tällä kertaa paikkaa välillä vaihtamatta Cambridgessa. Luonteensa mukaisesti ESEM sisälsi enemmän ekonometriaa kuin EEA, mutta muunkin tarjonta oli tässä jättikokouksessa monipuolista. Esityksiä oli yli 500. Erityisluentojen pitäjiksi oli kutsuttu *Robert Lucas* ja *Peter Diamond*.

Industrial Economics-tutkijat Ferrarassa

EARIE — *European Association for Research in Industrial Economics* piti 18. kokouksensa Ferrarassa Italiassa 1—3. syyskuuta. Kokouksen ajoittaminen kiivaimpaan konferenssiseisonkiin ei näyttänyt vähentäneen kiinnostusta lainkaan: kokous keräsi ennätyselliset yli 200 osanottajaa kuulemaan noin 140 paperia ja lukuisia paneelikeskusteluja, EARIE on alan tutkijoiden tärkein tapaamisfoorumi, jonka asema näyttää vain vahvistuvan, vaikka yleisten taloustieteellisten kokousten (esim. EEA) ohjelmiin on viime vuosina tullut runsaasti toimialan taloustieteen esitelmiä. Alan tutkimuksen kasvu jatkuu voimakkaana.

EARIE on kokouksissaan pyrkinyt ylläpitämään *industrial economics*-tutkimuksen eurooppalaista traditiota. Teknisen kehityksen ja yritysraakenteen muutos (*industrial dynamics*) ovat olleet yhtä tärkeitä aihealueita kuin markkinoiden tehokkuus ja kilpailupolitiikka (*industrial organization*). Niin tälläkin kertaa. Tutkimus- ja kehitystoiminnan organisointi ja tuottavuus, innovaatiopolitiikka, pienyritysten rooli teollisessa rakenteessa ja teollisuuspolitiikka olivat keskeisiä teemoja. Eurooppalaisen tutkimuksen politiikkaimplikaatioissa korostuvatkin selvästi tuotantotoiminnan tehokkuus ja sen muutokseen vaikuttavat tekijät. Amerikkalaisessa traditiossa on oltu enemmän kiinnostuneita allokatiivisesta tehokkuudesta.

Itä-Euroopan muutokset näkyivät selvästi myös tämän kokouksen ohjelmassa. Osanottajia itäisen Keski-Euroopan maista oli aiempaa enemmän (osittain EARIE:n rahoituksella) ja näiden maiden ongelmista oli järjestetty erillisiä istuntoja. Entiset sosialistimaathan ovat voimakkaasti uudistamassa talouden yritys- ja toimialarakennetta. Juuri toimialatutkijoilla pitäisikin olla melkoisesti annettavaa silloin kun yrityksiä yksityistetään, talouteen luodaan markkinatalouden instituutioita ja kilpailun toimivuutta aletaan arvioida arkipäivän testissä.

Suomalaisia on EARIE:n jäsenistössä parisenkymmentä — kohtuullisen suuri edustus noin 300:n kokonaisuudessa. Myös suomalaisten papereiden määrä on vähitellen kasvanut ja kasvaa varmaan edelleen, sillä kiinnostus alan tutkimukseen on täälläkin kovasti noussut. EARIE:n seuraava kokous pidetään 4—6. 9. 1991 Stuttgartissa. Lisätietoja EARIE:n toiminnasta ja tulevista kokouksista saa *Pekka Ylä-Anttilalta* tai *Pentti Vartialta* (uusi johtokunnan jäsen syksystä 1991 lähtien) ET-LAsta, puh. 90-609 900.

EALE (European Association of Labour Economists) järjesti kolmannen vuosikokouksensa 26—29. 9. 1991 El Escorialissa Espanjassa. Työmarkkinoiden ongelmiin keskittyvässä kokouksessa esitettiin noin 160 alustusta, joista 7 oli Suomesta. Muun muassa työvoimapolitiikasta, työmarkkinoiden instituutioista, työttömyyden dynamiikasta, muuttoliikkeestä, eriarvoisuudesta ja palkanmuodostuksesta oli useita esitelmiä. Myös Itä-Euroopan ongelmia käsiteltiin EALEssa laajasti. Kutsutuista esitelmöitsijöistä *Daniel Hamermesh* piti alustuksen työvoiman kysyntätutkimuksen kehityksestä ja

nykytilasta. Hamermeshin mukaan työvoiman kysyntätutkimuksessa on tultu siihen pisteeseen, että on syytä nostaa hihat ylös, liata käntensä ja mennä itse yritystasolle keräämään mielekkäiden tutkimusongelmien edellyttämät aineistot, jos niitä ei ole muutoin saatavissa. Tätä ohjetta voitaneen hyvällä syyllä soveltaa laajemminkin. Näyttää siltä, että tulevaisuudessa voi olla yhä vaikeampaa perustella aggregaattiaineiston käyttöä vain sillä syyllä, että vastaavaa mikroaineistoa ei ole ollut käytettävissä.

LYHYESTI-PALSTA AVOIN KIRJOITTAJILLE

Kansantaloudellisen aikakauskirjan Lyhyesti-palsta (ent. Ekonomistit asialla) on saavuttanut suuren suosion. Toimitus ottaa mielellään vastaan nimitysuutisia, matkakertomuksia alan kansainvälisistä kokouksista, laitosesittelyjä (myös ulkomailta), lyhyitä referaatteja alan kansainvälisistä keskusteluista (erityisesti har-

vinaisemmilta kielialueilta) yms. ammattikuntaa yleisesti kiinnostavaa aineistoa.

Lyhyesti-palstaa ovat vuoden 1991 aikana avustaneet seuraavat henkilöt, joille parhaat kiitokset: *Kustaa Hulkko, Seppo Laaksonen, Reija Lilja, Paavo Okko, Markku Pulli, Reijo Vanne ja Pekka Ylä-Anttila.*